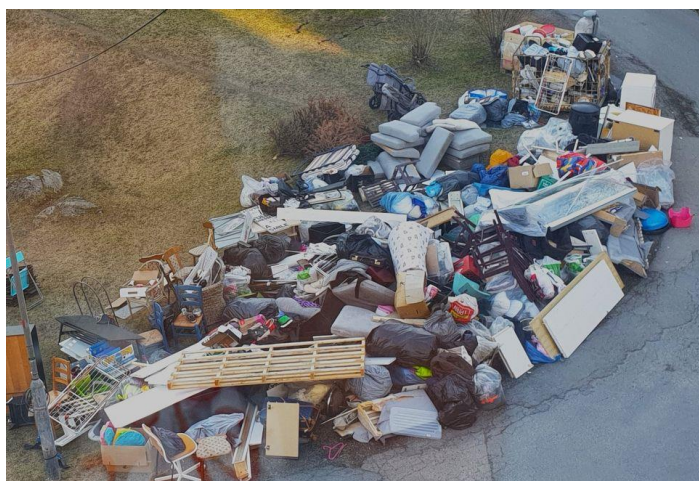

Mindre avfall og mer gjenvinning?

Ellingsrud klimanettverk arrangerte et åpent møte på Ellingsrud onsdag 30. august om hva vi kan gjøre for hindre avfall og oppnå mer ombruk og gjenvinning. Både Oslo kommune og en privat aktør deltok på møtet som samlet nesten full sal i Forandringshuset i Ellingsrud kirke. Målgruppe for møtet var borettslag, boligsameier og andre interesserte.

Astrid Kjellevold ønsket velkommen på vegne av Ellingsrud klimanettverk, som er et samarbeid mellom Ellingsrud velforening, Ellingsrudåsen frivilligsentral, Ellingsrud kirke og Naturvernforbundets lokallag i Groruddalen. Hun påpekte at mengden grovavfall fra borettslag og sameier er stor, men dessverre er gjenvinningsgraden liten. Mye brukbart går rett i komprimatorbilen, blir knust og brent. Mange har reagert på de voksende avfallshaugene som hentes et par ganger i året. Det har vært arrangert nabolagsmarkeder for å redde brukbare ting, og pop-up ombrukslokale under Ellingsruddagene.

Avfall fra ca 60 boenheter av 350 i ett av Ellingsruds 15 borettslag og sameier

Nabolagsmarked i Pionerstien før komprimatorbilen. Det har også vært markeder på Fjeldstad og i Munkebekken.

«Pop-up ombrukslokale» i ledig OBOS-lokale på Ellingsruddagen 2023.

Kan vi gjøre mer? Hvem har ansvaret? Hvordan kan vi alle bidra til at det kastes mindre, sorteres bedre, blir mer ombruk og gjenvinnes mer? Ett ønske er en permanent ombruksstasjon i tomme senterlokaler. Det har vært kontakt med Renovasjons- og gjenvinningsetaten om dette. OBOS og bydelen må også involveres, dette kan ta tid, og jobbes videre med.

I mellomtiden retter vi søkelyset mot avfallet og avhendingen. Oslo kommune har ansvar for sortering og henting av husholdningsavfallet. Grovavfallet blir i dag tatt hånd om av private aktører med godkjenning fra Oslo kommune. Her har avhendingsmåten endret seg over tid, fra et økende antall containere til komprimatorbiler, som knuser alt for å få plass til stadig større avfallsmengder. Det gir liten eller ingen gjenvinning. Det meste går til forbrenning.

Mye avfall og dårlig sortering i de store borettslagene

I forkant av møtet ble det gjort en spørreundersøkelse blant alle borettslag og sameier på Ellingsrud, i alt 15, om dagens praksis og utfordringer med såkalt grovavfall (i motsetning til husholdningsavfall). 11 av 15 svarte. 4 benytter containere, 7 komprimatorbil. 4 benytter Vaktmesterkompaniet, ellers brukes Franzefoss, Ragn Sells, Norsk Gjenvinning og Løvås transport. 8 har innsamling vår og høst, 3 bare om våren. Vekt og kostnader var vanskelig å anslå for enkelte, men kan beløpe seg til over 100.000 pr gang for de større borettslagene. Straffegebyrer for feilsortering kan beløpe seg til titusener. 6 svarte at det er store utfordringer med både søppelmengde og dårlig sortering. To borettslag (begge rekkehusområder) syntes avfallshåndteringen går rimelig bra. To vaktmestere med ansvar for større blokkborettslag har anbefalt sine styrer å slutte med tilbud om komprimatorhenting.

Hva gjør de der det fungerer bra – kan vi lære noe?

Informasjon og tilrettelegging nytter

Styreleder Marga van der Wal i Ellingsrudflaten borettslag og Østmarka boligsameie fortalte om hva de har gjort for å hindre bruk og kast. Det arrangeres bruktmarked en gang i året, og området lokale fb-gruppe for kjøp-salg-bytte-gis bort benyttes flittig. Det dreier seg om både

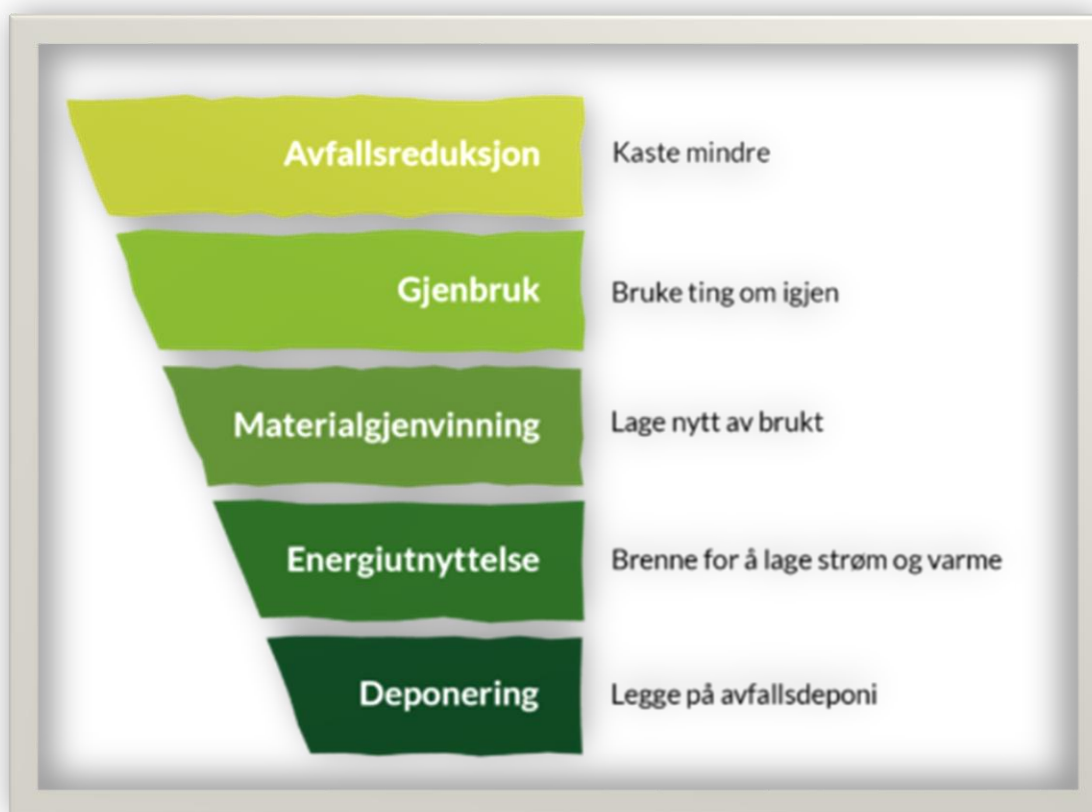
klær, sportsutstyr, leker, diverse utstyr og planter. Det er bygget egen kompostbinge med miljøstøtte fra OBOS.

Det sendes ut tydelig informasjon til beboere i flere kanaler i forkant, der det understrekes hva som er farlig avfall, at svarte søppelsekker er forbudt osv. Avfallshenting er kombinert med dugnad, og Miljøutvalget deltar aktivt. Det deles ut gjennomsiktede søppelsekker og hansker. Beboerne må selv være med og sortere og kaste avfallet sitt i komprimatorbilen. Barna er med, det serveres kaffe og kaker, og barna får premie.

Men så var det komprimatorbilen da – er nå det så lurt?

Anbefaler IKKE komprimatorbil til borettslag og sameier

Kveldens klareste budskap kom fra Mette Henriksen, salgsrådgiver hos den private aktøren Franzefoss Gjenvinning AS. Hun frarådet bruk av komprimatorbil i borettslag og sameier nettopp fordi det i stor grad hindrer ombruk og gjenvinning. Hun anbefalte isteden at borettslagene kartlegger hva slags type avfall som må avhendes og bestiller dertil egnede containere, helst låsbare som styres av vaktmester eller andre, med avgrenset innleveringstid. Dette gir en helt annen mulighet til god sortering av avfallet. Når containeren er full, bestilles henting av Franzefoss eller andre aktører som er godkjent av Oslo kommune. Hun støttet også varmt ulike initiativ til lokalt ombruk. Dette gir store økonomiske og miljømessige gevinster, her illustrert gjennom avfallspyramiden, som var en fellesnevner hos alle innleiderne på møtet. Målet for alle er å redusere avfallet, gjenbruke mest mulig og få minst mulig til forbrenning og deponi.

Franzefoss har utarbeidet en egen sorteringsguide for privatkunder og tilbyr råd og veiledning:

SORTERINGSGUIDE

FOR PRIVATE KUNDER

	Hvorfor ikke?	Hva kan jeg gjøre?
<p>Sorte/fargede søppelsekker Mottaket er nødt til å kunne se innholdet i avfallssekken.</p> <p>Dekk (med/uten felg) Bil-, traktor- og lastebildekk.</p> <p>Mineralull Glava, Rockwool og lignende.</p> <p>Gips Gipsplater, veggdekor i gips, gipsfigurer o.l.</p> <p>Kjøkken- og matavfall Våtergarnisk avfall.</p> <p>EE-avfall Artikler som går på batterier eller strøm.</p> <p>Lysstoffør og lyspærer</p> <p>Batterier, artikler med batterier</p> <p>Impregneret trevirke Grønn trykimpregneret og brunsort kreosotimpregneret.</p> <p>Farlig avfall Maling, lim, lakk, olje, sprayboks, rengjøringsmidler, asbest, medisinsk avfall mm.</p>	<p>Gjennomsiktige sekker gjør det enklere og tryggere for medarbeiderne på mottaket å sortere avfallet riktig når innholdet er synlig.</p> <p>Dekk består av ca. 40 prosent gummi som kan inneholde flere helse- og miljøfarlige stoffer, blant annet alkyfenol, klorparafiner, ftalat (DEHP) og bly. Slike stoffer skal ikke inn i naturens kretsløp.</p> <p>Mineralull forurenser resten av avfallet og produserer støv og stoffer ved bearbeiding som er skadelig for omgivelsene. Sorter derfor underveis i oppussingen.</p> <p>Gips forurenser resten av avfallet som skal energigjenvinnes og bidrar til utslipp av farlige gasser til atmosfæren.</p> <p>Kjøkken- og matavfall tiltrekker seg skadedyr og gjør det vanskelig å sortere resten av avfallet i containeren.</p> <p>EE-avfall kan inneholde farlige stoffer som er skadelige for både miljø og mennesker ved demontering og destruksjon.</p> <p>Lysstoffør og lyspærer inneholder kvikksølv som er miljø- og helseskadelig. De gamle glødepærene inneholder bly, sparepærene inneholder kvikksølv, og de nye LED-pærene inneholder blant annet bromerte flammehemmere og arsen.</p> <p>Batterier og litiumbatterier som feilaktig kastes i blandet avfall utgjør en brannrisiko – i containere, under avfallstransport og på gjenvinningsanlegg.</p> <p>Impregneret trevirke er leveringspliktig da det inneholder krom, koppar eller arsen. Kreosotimpregneret trevirke inneholder tjære. Dette må ikke brennes da røyk og asker fra impregneret trevirke er giftig.</p> <p>Farlig avfall inneholder miljø- og helseskadelige stoffer som kan forårsake skade på mennesker, dyr eller miljøet dersom det ikke blir tatt hånd om på en forsvarlig måte.</p>	<p>Gjennomsiktige sekker får du kjøpt i jernvarehandelen, dagligvarebutikker og byggevarehus.</p> <p>Dekk kan leveres tilbake til forhandlere, bensinstasjoner som selger samme type vare, eller nærmeste gjenvinningsstasjon. Disse kan ombrukes til annet formål, materialgjenvinnes eller til energiproduksjon.</p> <p>Mineralull kan du levere som bygg- og rivningsavfall til din nærmeste gjenvinningsstasjon. Om du har mye isolasjon, kan vi levere egen container for dette.</p> <p>Gips som er ren og tørr er gjenvinnbart og går til produksjon av ny gips. Bestill derfor en egen container dersom du har mye gips, eller lever den til nærmeste gjenvinningsstasjon.</p> <p>Kjøkken- og matavfall hentes av kommunal innsamlingsordning og blir brukt til å produsere jord eller biogass.</p> <p>EE-avfall kan leveres til gjenvinningsstasjon eller til butikker som selger samme type utstyr. Dette blir levert til sikker gjenvinning der bl.a. sjeldne jordartsmetaller blir brukt på nytt, mens farlige miljøgifter tas ut av kretsløpet.</p> <p>Lysstoffør og lyspærer kan leveres til gjenvinningsstasjon eller til butikker som selger samme type utstyr. Metall og glass gjenvinnes til nye råvarer, mens farlige komponenter sorteres ut og sendes til videre behandling og/eller destruksjon.</p> <p>Batterier og litiumbatterier kan leveres gratis til butikker som selger samme type batterier eller til nærmeste gjenvinningsstasjon. NB! Batteriene kan inneholde restenergi, så tepolene for å unngå kortslutning og brannfare.</p> <p>Impregneret trevirke kan energitrykkes ved forbrenning i egne anlegg. Vi kan levere egne containere for impregneret trevirke dersom du har mye av dette, eller lever det selv til godkjent mottak for riktig håndtering.</p> <p>Farlig avfall leveres til kommunens avfallsstasjon. Er du i tvil om noe er farlig avfall, er det best å ikke ta sjanser: lever det usanset som farlig avfall. Om mulig, lever helst farlig avfall i originalemballasjen.</p>
<p>Har du mye av noen av disse avfallstypene? Ta kontakt, så finner vi en god løsning på dette. gjenvinning@franzefoss.no - tlf: 96 94 09 90</p>		

samfunnets beste valg

Naturvernforbundet jobber politisk og praktisk med avfall og ombruk

Kveldens møteleder, Joakim Sandvik Gulliksen, er ansatt som fagrådgiver for avfall og sirkulærøkonomi i Naturvernforbundet sentralt. Naturvernforbundet jobber overordnet politisk med påvirkning av regelverk og målsettinger. De gjør også mye praktisk og konkret med arrangering og info om nasjonale [klesbyttedager](#), [fiksefester](#), [nabolagsmarkeder](#) og [søppelrydding](#). De har også laget en reparasjonsguide for å [ta vare på det du har](#). Alt går ut på å vise at det er mulig, at du kan gjøre noe og at forbruket vårt har konsekvenser for natur og miljø.

Målsettingen er minst mulig avfall og mest mulig gjenbruk. Økt materialgjenvinning har stor klimaeffekt. Bedre sortering av avfall med mest mulig til ombruk gir store økonomiske gevinster. Regelverket pålegger enkeltpersoner et generelt forbud mot forsøpling. Du har faktisk en selvstendig plikt til å levere inn avfall til gjenbruk og gjenvinning.

Visste du at Renholds- og gjenvinningsetaten (REG) leverer gratis containere til farlig avfall?

Marianne Holen, direktør i renovasjons- og gjenvinningsetaten, fortalte om de ulike tiltakene som etaten har satt i gang i Oslo for mer gjenvinning og ombruk og minst mulig avfall som må deponeres eller brennes. REG oppfordrer borettslag og sameier til å bruke seriøse aktører som er godkjent av REG og til å stille krav til materialgjenvinning.

Særlig relevant i denne sammenhengen er *at borettslag og sameier vår og høst kan bestille fra kommunen gratis, låsbar container til farlig avfall og egne kasser til el-avfall*. Dette kan spare borettslag og sameier for store beløp. Her er det først til mølla som gjelder. Man kan også søke REG om permanent oppsetting av slik container. Kanskje en ide for flere borettslag på Ellingsrud?

Etaten tilbyr råd og veiledning og har sorteringsguide på mange språk.

Ombruksteltet på Haraldrud er nok kjent for mange. Her får mengder av brukte gjenstander nye eiere. Etaten har også mini- gjenbruksstasjoner flere steder, blant annet på Lindeberg og Trosterud.

Vi håper på sikt å kunne bli en filial av Lindebergs mini-gjenbruksstasjon på Ellingsrud og er i dialog med REG om dette. Her må bydel Alna og OBOS også inn i bildet.

Oslo kommune ønsker framover å bistå borettslag og velforeninger

Astrid Johanne Svensson fra Bymiljøetaten i Oslo kommune er fagansvarlig for bærekraftig og redusert forbruk. Hennes avdeling jobber ut fra et overordnet dokument som kalles «Framtidas forbruk – strategi for bærekraftig og redusert forbruk 2019-2030». Strategien er bygget opp rundt tre hovedmål: det første handler om at det skal være lett å dele, ombruke og reparere i Oslo. Det andre handler om at både innbyggere, næringsliv og kommunen skal ha kunnskap og engasjement for bærekraftig og redusert forbruk, og at nye grønne arbeidsplasser skal skapes. Det tredje handler om at kommunen selv skal gå foran med et godt eksempel ved å implementere sirkulære løsninger i egne virksomheter, prosjekter og drift. Med andre ord, denne strategien omfatter både kommunen selv, innbyggere, organisasjonslivet og næringslivet. I strategien er det lagt opp til tre parallelle tilnærminger som alle bidrar til å redusere materielt forbruk. Den ene handler om å **redusere** ved å eie mindre og bevege oss fra materielt forbruk til opplevelser, den andre handler om å **dele og sirkulere**, der ombruk, reparasjoner, bytting og leie er viktige elementer, den tredje handler om å **erstatte**. Det betyr at hvis man må gå til nyinnkjøp skal man gå for produkter som er mindre energi- og ressurskrevende og miljømerkede.

Strategien har fokus på fem utvalgte kategorier: mat, plast, elektronikk, tekstiler og bygg- og anleggsmaterialer. I sistnevnte kategori er også møbler og inventar inkludert. Mat og plast har vært satsningsområder i kommunen en stund før forbruksstrategien ble vedtatt og har også overlappende målsetninger i andre kommunale styringsdokumenter og planer.

Bymiljøetaten har tildelt ca. 5,5 millioner til tre prosjektstøtteordninger for å redusere materielt forbruk. Støtte har gått til både organisasjonslivet, kommunale virksomheter og næringslivsaktører i Oslo.

- Den første prosjektstøtten gikk til 28 store og små prosjekter relatert til utlånsordninger, reparasjon, deling og ombruk og matsvinn.
- Den andre potten gikk til to aktører som testet markedet for et framtidig om- og gjenbrukssenter og en digital løsning for bruk og ombruk av produkter.

- Den tredje tildelingen skal bidra til å etablere varige og lokale ordninger knyttet til reparasjon og deling av f.eks. utstyr, verktøy, tekstiler eller interiør.

Det er interessant å se på mulige synergieffekter, der støtte og samarbeid med eksterne aktører både kan bidra til å løse innbyggernes og kommunens behov.

Kommunen har et populært gi-bort-marked for vintersportsutstyr i den årlige Ombruksuka, og støtter utlånsordningen BUA for deling av sportsutstyr. Framover tar etaten sikte på å jobbe mer for å bistå borettslag, boligsameier og velforeninger. Innsatsen avhenger av fortsatte bevilgninger.

Oppsummering av hovedpunktene fra innleiderne (Renovasjons- og gjenvinningsetaten, Bymiljøetaten, Franzefoss Gjenvinning, Naturvernforbundet og et lokalt borettslag):

- alle har et personlig ansvar for å sørge for gjenvinning av avfall. Oslo kommune tar hånd om husholdningsavfall, mens grovavfall fra borettslag og sameier er overlatt til private aktører, med godkjenning fra Oslo kommune. Borettslagene står fritt til å velge godkjent avfallsaktør og metode for avhending.

- avfallspyramiden beskriver målene for avfallshåndtering: mindre avfall, mest mulig gjenbruk, minst mulig til forbrenning og deponi

- generelt oppfordres det til å dele, bytte, gi bort eller selge brukbare ting i fb-grupper, på mini-gjenbruksstasjoner, nabolagsmarkeder eller finn.no

- komprimator anbefales IKKE pga lav gjenvinningsgrad.

- borettslag og sameier kan søke om GRATIS låsbar container for farlig avfall og el-avfall vår og høst, evt permanent, fra Renovasjons- og gjenvinningsetaten i Oslo kommune

- hvis eksisterende lokale avfallscontainere til papp/papir, glass/metall, klær benyttes og man får på plass container for farlig avfall/el-avfall, er det bare større ting som møbler o.l. som gjenstår. De kan ofte selges eller gis bort lokalt eller på finn.no eller avhendes i egnede containere for sk «rene fraksjoner», dvs ikke blandet avfall.

- opprettelse av miljøutvalg i tillegg til styret anbefales for mer fokus på slike saker.

- det er behov for samarbeid mellom forvaltning, beboerorganisasjoner og beboere for å få til bedre løsninger

- det er behov for informasjon, avklaring av regelverk og ansvarsforhold. Hvilke krav bør stilles til private aktører som samler inn grovavfall?

Konklusjoner fra møtet

Klimanettverk Ellingsrud vil i samarbeid med Naturvernforbundet og deltakerne fra REG, BYM, Franzefoss og lokale borettslag utarbeide en *veileder for avfallshåndtering i borettslag og sameier*. Denne vil kunne benyttes av andre borettslag og sameier i et større område som Groruddalen, og vil også kunne spres videre via Naturvernforbundets lokallag.

Vaktmestertjenesten for enkelte av våre større borettslag har anbefalt sine styrer å slutte med komprimatorbil pga store avfallsmengder og svært dårlig sortering. Det er en jobb å gjøre med opplæring og motivasjon av beboere til mer ombruk og bedre sortering. Tydelig informasjon og bedre tilrettelegging er en start.

Klimanettverk Ellingsrud jobber videre med å få en minigjenbruksstasjon på Ellingsrudåsen senter, hvor det stadig er ledige lokaler. Det er en prosess som vil ta tid. I mellomtiden kan det arrangeres nabolagsmarkeder, etableres brukthjørner og andre lokale aktiviteter. Vi samler kontaktinfo til interesserte beboere som kan tenke seg å jobbe med ulike lokale tiltak.

Det må også arbeides med innstramming av *regelverk/krav til privataktører*, siden borettslag/sameier fortsatt kan velge dårlige løsninger som komprimatorbil hvis de ønsker det. Det arbeides i Oslo kommune med en avfallsstrategi. Vi bør sammen med Naturvernforbundet gi innspill til denne.

Møtet ga en oversikt over ulike sider av et stort og sammensatt tema. Klimanettverket på Ellingsrud har startet en lokal prosess som vi håper vil gi bedre og mer miljøvennlige løsninger her hos oss og med ringvirkninger til flere steder.

Ellingsrud, 07.09.2023

Astrid Kjellevold og Bjørn Edvard Engstrøm, Ellingsrud